

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 14 februari 1936 kl. 3.30 e. m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna för kapitalökning i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

(4:e avd.)

Postverket.

1:o) **Inköp av inventarier för postverkets behov.** Uti den till riksdagen avlåtna, den 3 januari 1936 dagtecknade propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1936/1937 har Kungl. Maj:t i avseende å postverket (punkt 1, sid. 5—7, av det vid propositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning Bil. 4» fogade utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att till inköp av inventarier för postverkets behov för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 450,000 kronor.

Utskottet tillstyrker att i enlighet med generalpoststyrelsens, av departementschefen förordade förslag ett belopp av 450,000 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål. Då en besparing å tidigare beviljade inventarieanslag av omkring 200,000 kronor beräknas vara förefintlig vid ingången av nästkommande budgetperiod, skulle sålunda under densamma i runt tal 650,000 kronor stå till förfogande för postverkets inventarieanskaffning.

Utskottet.

I avseende å sättet för täckande av förevarande, liksom i det följande behandlade anslag till de fyra kommunikationsverken får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om att täckning för desamma — med undantag av anslaget till inlandsbanan — beredes av lånemedel. Sistnämnda anslag bör således, i likhet med vad tidigare skett, bestridas från andra statsinkomster än lånemedel.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *inköp av inventarier för postverkets behov* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 450,000 kronor, att utgå av lånemedel.

2:o) **Posthusbyggnad å Östermalm i Stockholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, sid. 7) föreslagit riksdagen att till posthusbyggnad å Östermalm i Stockholm

Bihang till riksdagens protokoll 1936. 6 saml. Nr 9.

holm för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 820,000 kronor.

Till ifrågavarande byggnadsföretag, som jämte markförvärv beräknats draga en kostnad av 1,670,000 kronor, har för det nu löpande budgetåret anvisats 850,000 kronor. Vid beviljandet av detta anslag förutsattes att återstoden av det erforderliga anslagsbeloppet skulle utgå under budgetåret 1936/1937.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *posthusbyggnad å Östermalm i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 820,000 kronor, att utgå av lånemedel.

3:o) **Inköp för postverkets räkning av fastighet å Norrmalm i Stockholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, sid. 7—13) föreslagit riksdagen att till inköp för postverkets räkning av fastighet å Norrmalm i Stockholm för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 310,000 kronor.

Ifrågavarande förslag avser tillgodoseende av ett ökat lokalbehov för generalpoststyrelsens femte byrå med dess tre särskilda avdelningar, postsparbanken, postgirokontoret och statens intressekontor. Femte byrån disponerar för närvarande lokaler huvudsakligen i centralposthuset, uppfört å den väster om Klara Norra Kyrkogata belägna delen av fastigheten nr 15 i kvarteret Blåmannen å Norrmalm, samt i postgirohuset, uppfört å den öster om Klara Norra Kyrkogata belägna delen av samma fastighet. För att säkerställa det behov av ökade lokaler för postgirokontoret, som beräknades komma att inträda under år 1939, inköptes redan år 1931, med stöd av ett av detta års riksdag lämnat medgivande (riksdagens skrivelse nr 230), för postverkets räkning fastigheterna nr 1 och 2 i kvarteret Blåmannen, av vilka fastigheter sedermera genom sammanläggning bildats fastigheten nr 16 i samma kvarter. Å denna fastighet, som gränsar till den fastighet, varå centralposthuset och postgirohuset äro belägna, äro för närvarande, i avbidan på fastighetens in- språktagande för nybyggnad, vissa arkivlokaler för postgirokontoret inrymda.

Av den av generalpoststyrelsen i ärendet förebragta utredningen framgår, att postgirorelsen utvecklats avsevärt hastigare än som beräknades år 1931 samt att till följd härav de förhållanden, som då förutsattes skola inträda för postgirokontorets vidkommande först år 1939, börjat göra sig gällande redan under det sistförflutna året. Härtill kommer, att även postsparbanken kommit att bli synnerligen trångbodd. Enligt av generalpoststyrelsen verkställda beräkningar skulle emellertid på grund av postgiro- och postsparbanks- rörelsernas alltjämt kraftigt fortgående utveckling de för femte byrån disponibla lokalerna, även sedan en i anslutning till postgirohuset uppförd nybyggnad å fastigheten nr 16 i kvarteret Blåmannen tagits i anspråk, bli otil-

räckliga redan under de första åren av nästa årtionde. Vidare skulle till följd av sagda fastighets ringa tomtareal fullt ändamålsenliga dispositioner rörande lokalerna knappast kunna träffas. Med hänsyn härtill har generalpoststyrelsen föreslagit, att för postverkets räkning skulle inköpas jämväl fastigheten nr 3 i kvarteret Blåmannen. Genom förvärvet av denna fastighet, som är belägen vid Mästersamuelsgatan och gränsar till båda de förutnämnda fastigheterna nr 15 och 16 i samma kvarter, skulle postverket tillförsäkras det ytterligare tomtutrymme, som erfordrades för uppförande i direkt anslutning till postgirohuset av en nybyggnad med tillräckliga lokalutrymmen för ej allt för kort tid framåt.

Den för fastigheten nr 3 i kvarteret Blåmannen begärda köpeskillingen, 310,000 kronor, motsvarar ett pris av i runt tal 508 kronor per kvadratmeter. Därest det ifrågasatta köpet kommer till stånd, avses medel för uppförande av en posthusbyggnad å det område, som upptages av denna fastighet och fastigheten nr 16 i samma kvarter, skola äskas av 1937 års riksdag. Arbetet med de nuvarande byggnadernas rivning är avsett att igångsättas hösten 1937.

Ifrågavarande, till förvärv föreslagna fastighet, Blåmannen nr 3, som är belägen inom samma kvarter som centralposthuset i Stockholm och angränsar till de av postverket inom kvarteret redan ägda fastigheterna, är avsedd att användas för en tilltänkt utbyggnad av det nyuppförda för postgirokontoret avsedda huset. Plan för tillbyggnaden, inom vilken skulle beredas ökat utrymme för postgironörelsen och postsparbanken, kommer emellertid först framdeles att föreläggas riksdagen.

Utskottet.

Då genom inköpet av denna nya fastighet en mera lämplig bebyggelse skulle kunna säkerställas och då den begärda köpeskillingen, 310,000 kronor, torde få anses godtagbar, vill utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *inköp för postverkets räkning av fastighet å Norrmalm i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 310,000 kronor, att utgå av lånemedel.

4:o) **Posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, sid. 13 och 14) om beräkning av ett anslag på 1,100,000 kronor till posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm — i vilket avseende särskild proposition förebådats — kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket härigenom

anmäles.

5:o) **Nybyggnad för paketomsorteringsexpeditionen i Ånge.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, sid. 15—19) föreslagit riksdagen att till nybyggnad för paketomsorteringsexpeditionen i Ånge för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 95,000 kronor.

Redan år 1921 anordnades på bangården i Bräcke en omsorteringsexpedition för paketposten söderifrån till övre Norrland. Expeditionen, som år 1928 flyttades till Ånge, inrättades främst i kostnadsbesparande syfte. Vid överflyttningen till Ånge bereddes lokal för expeditionen genom tillbyggnad av statens järnvägars godsmagasin därstädes.

Angivna lokal är, enligt vad generalpoststyrelsen uppgivit, numera otillräcklig och även i övrigt olämplig för avsett ändamål. Paketposten måste sålunda i stor omfattning under omlastningstiden förvaras under bar himmel, vilket vintertid och i regnväder medför stora olägenheter och risk för dess skadande genom köld eller väta. Därjämte innebära de nuvarande anordningarna allvarlig fara för postpersonalens hälsa. Med hänsyn härtill har det för generalpoststyrelsen framstått som en tvingande nödvändighet att snarast möjligt anskaffa ändamålsenliga lokaler för omsorteringsexpeditionen.

Då andra lokaler än de nuvarande ej finnas att hyra inom stationsområdet, samt järnvägsstyrelsen på förfrågan härom förklarat sig ej kunna medgiva, att en anläggning för beredande av nödiga lokaler åt omsorteringsexpeditionen utföres på statens järnvägars bekostnad, har generalpoststyrelsen såsom den enda möjliga lösningen av expeditionens lokalfråga föreslagit uppförande för postverkets räkning av en nybyggnad för expeditionen. Erforderligt tomtområde har av statens järnvägar reserverats för ändamålet, att av postverket förhyras å sedvanliga villkor. Enligt av professorn E. Lallerstedt uppgjorda ritningar skulle byggnaden, som är avsedd att förläggas vid ett särskilt, av postverket ensamt disponerat järnvägsspår, uppföras delvis över nämnda järnvägsspår så, att järnvägsvagnarna kunna i och för lossning och lastning införas under byggnadens tak. Härigenom skulle omlastningen av posten i regel kunna äga rum inomhus. Den planerade byggnaden skulle, enligt en av byggnadsingenjören A. Ahlmark uppgjord kostnadsberäkning med däri av byggnadsstyrelsen föreslagen jämkning, draga en kostnad av 88,000 kronor, vartill skulle komma ytterligare omkring 7,000 kronor för den särskilda spåranordningen till byggnaden.

Utskottet.

Enligt vad utredningen utvisar medför omsorteringen i Ånge av det söderifrån kommande, till övre Norrland destinerade paketgodset avsevärda fördelar främst ur ekonomisk synpunkt, men även därigenom att anordningen nedbringa befordringstiden för ifrågavarande paketpost. Den nuvarande sorteringslokalen i Ånge är emellertid otillräcklig och även i övrigt olämplig för sitt ändamål. Utskottet, som finner den av generalpoststyrelsen framlagda nybyggnadsplanen erbjuda en lämplig lösning av omsorteringsexpeditionens lokalfråga, får därför, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må till *nybyggnad för paketomsorteringsexpeditionen i Ånge* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 95,000 kronor, att utgå av lånemedel.

6:o) **Belysningsanläggningar för luftfartsleder.** Kungl. Maj:t har (punkt 6, sid. 19) föreslagit riksdagen att till belysningsanläggningar för luftfartsleder för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 135,000 kronor.

Förevarande anslag avser färdigställande av belysningsanläggningarna å luftfartsleden Stockholm—Malmö. Enligt för riksdagen tidigare framlagda beräkningar skulle totalkostnaden för belysningsanläggningarna å nämnda luftfartsled belöpa sig till 625,000 kronor. Hittills hava för ändamålet använts tillhoppa 490,000 kronor. För anläggningarnas slutförande skulle alltså planenligt erfordras ytterligare 135,000 kronor.

Då de för ifrågavarande belysningsanläggningars färdigställande erforderliga medlen i likhet med förut beviljade anslag torde böra anvisas såsom kapitalökningsanslag till postverket, får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *belysningsanläggningar för luftfartsleder* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 135,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Telegrafverket.

7:o) **Förrådsbyggnad i Älvsjö i Stockholm. Telefonstationsbyggnad i Sundbyberg. Inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Råsunda. Telefonstationsbyggnad i Tureberg.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 7—10, sid. 22 och 23) om beräkning av anslag till ifrågavarande ändamål — i vilka avseenden särskilda propositioner förebådats — kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härigenom

anmäles.

8:o) **Ny kontorsbyggnad vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn.** Kungl. Maj:t har (punkt 11, sid. 23—26) föreslagit riksdagen att till ny kontorsbyggnad vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Förevarande förslag avser tillgodoseende av det genom den snabba utvecklingen av telegraf- och telefontekniken och telefontätets avsevärda utvidgning ökade lokalbehovet vid verkstaden i Nynäshamn. Detta behov hänför sig främst till verkstaden med tillhörande lager men även till kontoret. Telegrafstyrelsen har funnit utrymmessvårigheterna kunna lämpligast avhjälpas genom uppförande av ny kontorsbyggnad och inredning av den

nuvarande kontorsbyggnaden till förrådslokaler, varefter för den egentliga verkstaden skulle tagas i anspråk en del nu för förrådsändamål begagnade lokaler jämte vissa för kontoret disponerade utrymmen i verkstadsbyggnaden. Den föreslagna nybyggnaden, vars tillämnade placering förutsätter viss ändring av gällande stadsplan samt kräver anordnande av en ny infart till verkstadsområdet, skulle enligt av arkitekten Y. Ahlbom uppgjorda ritningar omfatta två suterrängvåningar och fyra våningar över gatunivån samt i bottenvåningen sammanbyggas med verkstadsbyggnaden. Kostnaderna för uppförandet av själva kontorsbyggnaden skulle uppgå till 425,000 kronor, vartill skulle komma 54,000 kronor för anslutningen till verkstadsbyggnaden och för anordnandet av den nya infarten. De med inredningen av lagerlokalen i den nuvarande kontorsbyggnaden förenade kostnaderna, som beräknats uppgå till omkring 40,000 kronor, avses skola bestridas med medel ur telegrafverkets förnyelsefond.

De erforderliga anslagsmedlen, 479,000 kronor, äro avsedda att fördelas på två år, varvid 200,000 kronor nu skulle anvisas.

Utskottet.

Under erinran att erforderlig ändring av stadsplanen bör hava utverkats före igångsättandet av ifrågavarande byggnadsföretag, får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må till *ny kontorsbyggnad vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av låne-medel.

9:o) **Telefonstationsbyggnad i Norrköping.** Kungl. Maj:t har (punkt 12, sid. 26—29) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Norrköping för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Den nuvarande telefonstationens i Norrköping kapacitet beräknas vara fullt utnyttjad senast vid ingången av år 1940. Då plats för den nya stationen, vilken är avsedd att bli automatisk, befunnits icke kunna beredas vare sig i den nuvarande stationsbyggnaden eller i en intill denna byggnad belägen, telegrafverket tillhörig äldre byggnad, har föreslagits uppförande av en nybyggnad för ändamålet. Den nya byggnaden, för vilken erforderligt tomtområde tidigare år 1929 inköptes intill telegrafverkets nuvarande tomt, skulle enligt av arkitekten A. Johansson uppgjorda ritningar uppföras i fem våningar jämte källare, varav bottenvåningen skulle upptagas av butiker. Arbetet med byggnaden, vilken beräknats draga en kostnad av 620,000 kronor, anses med hänsyn till den för monteringen av den nya stationen erforderliga tiden böra vara avslutat på våren 1938. De för byggnadsföretaget erforderliga anslagsmedlen skulle därför fördelas på de två närmaste budget-åren med 200,000 kronor respektive 420,000 kronor.

Då Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Norrköping* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

10:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av förrådstomt i Göteborg.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, sid. 29 och 30), som avser inköp för telegrafverkets räkning av en intill telegrafverkets förråd i Göteborg belägen tomt, som framdeles blir erforderlig för utvidgning av förrådet, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av förrådstomt i Göteborg* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 43,000 kronor, att utgå av lånemedel.

11:o) **Telefonstationsbyggnad i Sandviken.** Kungl. Maj:t har (punkt 14, sid. 30—32) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Sandviken för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 106,000 kronor.

Vid telefonstationen i Sandviken, som för närvarande är inrymd i förhyrda lokaler, dragande en årlig hyra av 2,100 kronor, beräknas vid tiden för hyreskontraktets utlöpande, den 1 oktober 1938, trafiken hava nått en sådan utveckling, att större lokaler bliva erforderliga. Då sådana befunnits icke stå att erhålla inom den förhyrda fastigheten och då det bland annat av kostnadsskäl ansetts icke lämpligen böra ifrågakomma att bereda telegrafverket lokaler genom tillbyggnad av postverkets fastighet, har Kungl. Maj:t den 7 december 1934 bemyndigat telegrafstyrelsen att för en köpeskilling av 7,442 kronor inköpa en tomt för uppförande av nybyggnad. Den nya byggnaden, till vilken ritningar uppgjorts av länsarkitekten S. Häggbom, skulle förutom för telefonstationen omedelbart erforderliga lokaler även innehålla vissa reservutrymmen för en framtida utvidgning av stationen, vilka sistnämnda utrymmen äro avsedda att tills vidare användas för inredning av bostadslägenheter. Telegrafstyrelsen har beräknat byggnadskostnaden till 102,000 kronor, medan byggnadsstyrelsen uppskattat densamma till 106,000 kronor. I enlighet med byggnadsstyrelsens kalkyl äskas nu sistnämnda belopp.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran emot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Sandviken* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 106,000 kronor, att utgå av lånemedel.

12:o) **Telefonstationsbyggnad i Boden.** Kungl. Maj:t har (punkt 15, sid. 32—36) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Boden för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Förevarande förslag avser uppförande av telefonstationsbyggnad i Boden, avsedd att inrymma lokaler jämväl för postverket.

Av utredningen framgår att ifrågavarande byggnadsföretag i första hand är föranlett av postverkets trängande behov av nya lokaler för postdirektionen och postkontoret i Boden, ett behov som på sin tid vitsordats även av statens organisationsnämnd. Postverkets lokaler äro inrymda i en för en årlig hyressumma av 10,000 kronor förhyrd fastighet, och hyrestiden utgår den 1 oktober 1939.

Även telegrafverkets lokaler äro inrymda i enskild fastighet för en års-hyra av 5,800 kronor och med skyldighet för telegrafverket att underhålla lokalerna och lämna viss ersättning för deras uppvärmning. Hyrestiden utgår här likaledes den 1 oktober 1939.

Utskottet.

Med hänsyn till det förefintliga behovet av lokaler för postverket och då, såsom departementschefen framhållit, telegrafverket i allt fall inom en icke avlägsen framtid synes behöva nya lokaler, vill utskottet tillstyrka förslaget att för post- och telegrafverken nu uppföra en gemensam byggnad.

De erforderliga anslagsmedlen, 485,000 kronor, — kostnaderna för redan tidigare inköpt tomt oberäknade — äro avsedda att fördelas på två budgetår, varvid 200,000 kronor nu skulle anvisas.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Boden* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

13:o) **Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.** Kungl. Maj:t har (punkt 16, sid. 36—39) föreslagit riksdagen att till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 15,600,000 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *E. Ericsson* i Sörsjön väckt motion, nr 527, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande av förslag angående möjligheten att från statens sida genom anslag till rikstelefonlinjer samt underhåll av växelstationer främja telefonväsendets utveckling inom sådana områden i landet, vilka äro i stort behov därav.

I fråga om de skäl, motionären anför till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Under framhållande att rikssamtalstrafiken under de två senaste åren undergått en jämförelsevis betydande ökning har *telegrafstyrelsen* anfört följande:

Under det sannolika antagandet att trafiken även under år 1936 kommer att fortsätta att stiga har styrelsen beräknat, att nya blanka riksledningar erfordras för ett belopp av 1,300,000 kronor och att komplettering av pupinutrustningen i tidigare utlagda kablar för riksledningar kräver ett belopp av 600,000 kronor.

För budgetåret 1935/1936 anvisades av kapitalöknings- och förnyelsefondsmedel sammanlagt (3,600,000 + 3,000,000) 6,600,000 kronor för anläggande av genom järnvägselektrifieringen nödvändiggjorda kablar för riksledningar dels mellan Stockholm och Eskilstuna, dels mellan Örebro och Karlstad. Ifrågavarande kabelanläggningar ingå såsom ett led i en sammanhängande kabelförbindelse Stockholm—Eskilstuna—Örebro—Karlstad—Mellerud—Göteborg, av vilken anläggning tidigare färdigställdes sträckan Göteborg—Mellerud. Enligt uppgjord plan skall ifrågavarande kabelanläggning under år 1936 fullbordas genom utläggande av de återstående sträckorna Eskilstuna—Örebro och Karlstad—Mellerud, varjämte en kabel även skall utläggas från Eskilstuna över Katrineholm till Norrköping. Sistnämnda kabel utgör en naturlig komplettering av de tidigare utlagda kablarna och skall bland annat möjliggöra en behövlig ökning av antalet ledningar mellan Stockholm och Norrköping. Sammanlagda kostnaden för ifrågavarande tre kabelanläggningar uppgår till 6,900,000 kronor, varav 2,500,000 kronor kunna anses såsom kapitalökning och det därefter återstående beloppet, 4,400,000 kronor, enligt styrelsens samtidigt härmed avgivna förslag till användning av förnyelsefondsmedel under år 1936, torde böra bekostas av förnyelsefonden.

Även ökningen av antalet abonnemang har under de två senaste åren varit betydande. För år 1936 har styrelsen ansett sig böra räkna med minst lika stor och sannolikt större abonnentökning än år 1935. För att möta de krav, som det ökade abonnentantalet ställer på kapitalutlägg, har styrelsen för budgetåret 1936/1937 beräknat behövliga anslagsmedel till sammanlagt 10,200,000 kronor, varav för nya abonnenter 5,500,000 kronor, för landsledningar 700,000 kronor, för nätarbeten och stationsutvidgningar 2,000,000 kronor samt för nya växelstationer och oförutsedda arbeten 2,000,000 kronor.

För nya radiostationer bör för nästkommande budgetår beräknas ett belopp av 1,000,000 kronor, varvid styrelsen förutsätter att såsom hittills Kungl. Maj:ts tillstånd i varje särskilt fall skall inhämtas, innan nya rundradiostationer få anläggas.

Sammanlagt skulle alltså för nästa budgetår enligt telegrafstyrelsens beräkningar till förevarande ändamål erfordras (1,300,000 + 600,000 + 2,500,000 + 10,200,000 + 1,000,000) 15,600,000 kronor.

Till fortsatt utveckling av telefon- och telegrafväsendet har för nu löpande budgetår anvisats ett anslag av 15,000,000 kronor. Det för budgetåret 1936/1937 äskade beloppet, 15,600,000 kronor (varav 14,600,000 kronor för telefonnätet och 1,000,000 kronor till nya radiostationer), innebär i jämförelse härmed alltså någon ökning. Vid anslagsfrågans bedömande bör emellertid beaktas, att telefonväsendet för närvarande är i stark utveckling såväl inom städerna som på landsbygden. Vid 1934 års utgång uppgingo antalet telefonapparater till cirka 600,000 för hela riket. Ökningen under

Utskottet.

år 1935, som vid tidigare uppgjorda förhandsberäkningar uppskattades till 25,000, har i verkligheten uppgått till 28,000 apparater. Mot denna stegring, som allenast ett enstaka år tidigare överträffats, må sättas siffrorna för följande år, nämligen 1931: 24,000, 1932: 17,000, 1933: 13,000 och 1934: 25,000 apparater. Vad den närmaste framtiden beträffar antages — enligt vad som från telegrafstyrelsen uppgivits — en lika stark om ej starkare stegring i begärd nyinstallation av apparater vara att motse. Belastningen å lokalnät och riksledning kan också antagas komma att växa i motsvarande grad.

Utskottet vill erinra därom, att det gynnsamma ekonomiska resultat, som telegrafverket under en följd av år lämnat, till en ej ringa del varit avhängigt av att den tekniska utvecklingen inom verket, till gagn också för den allmänna samfärdseln, förmått motsvara en växande trafiks alltjämt stegrade krav.

I betraktande av dessa förhållanden anser sig utskottet böra tillstyrka anvisning av det av telegrafstyrelsen begärda och av Kungl. Maj:t äskade beloppet 15,600,000 kronor.

I den i ämnet väckta motionen har framhållits angelägenheten av att telefonen göres lättare tillgänglig för den i rikets skogsbygder och andra glest befolkade trakter bosatta befolkningen. Utskottet behjärtar de i motionen anförda synpunkterna. Enligt vad utskottet har sig bekant omfattas emellertid möjligheterna till telefontätets allt vidsträcktare utbredning även till rikets mera glest bebyggda delar med stort intresse av telegrafverket, något som bland annat tagit sig uttryck i en fortgående lindring i villkoren för anläggning av nya växelstationer, avgiftslättnader vid mindre dylika stationer, utökning av frikretsarna o. s. v., allt i syfte att kunna, delvis med bortseende från rent affärsmässiga synpunkter, göra telefonen tillgänglig även för den i dylika avlägsna bygder bosatta befolkningen. Med avseende å det i motionen särskilt omnämnda behovet av ytterligare lättnader i fråga om nya telefonlinjers anläggning och abonnenternas kostnader för skötseln av de mindre växelstationerna böra också förhoppningar kunna hysas, att telegrafverket skall söka tillgodose i detta avseende framförda rimliga önskemål.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anført får utskottet hemställa,

a) att riksdagen må till *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 15,600,000 kronor, att utgå av låne-medel;

b) att motionen II: 527 må anses besvarad med vad utskottet ovan anført.

14:o) **Ny radioanläggning för flygplatsen vid Bulltofta.** Kungl. Maj:t har (punkt 17, sid. 39—41) föreslagit riksdagen att till ny radioanläggning för flygplatsen vid Bulltofta för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 140,000 kronor.

Ifrågavarande förslag avser huvudsakligen förflyttning av den nuvarande sändarstationen för flygplatsen vid Bulltofta och densammans utrustande med en ny rörsändare. Förflyttningen av sändarstationen är föranledd av de risker, som sändarstationens i omedelbar närhet av flygplatsen uppställda radiomaster medföra för trafiksäkerheten. Den föreslagna utbyggnaden — vilken, enligt vad luftfartsutredningen framhållit i sitt betänkande den 26 november 1934 med utredning rörande reguljär luftfart m. m., kommer att bli behöflig vid den utvidgning av flygtrafiken, som innefattas i det av utredningen förordade och sedermera av statsmakterna godkända trafikprogrammet, och vid den ökning av utländsk flygtrafik på Sverige, som kan emotes efter öppnande av Stockholms flygplats vid Bromma — är enligt luftfartsmyndighetens mening att anse såsom nödvändig redan under nästkommande budgetår med hänsyn till den utländska trafiken. Kostnaderna för den nya radioanläggningen skulle enligt telegrafstyrelsens beräkning uppgå till 140,000 kronor. I avvaktan på pågående utredning rörande redovisningen över statsbudgeten av statens till flygväsendet hänförliga kapitaltillgångar och med dessa förbundna inkomster och utgifter föreslås nu, att berörda belopp, i överensstämmelse med vad tidigare tillämpats, anvisas såsom kapitalökningsanslag till telegrafverket.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *ny radioanläggning för flygplatsen vid Bulltofta* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 140,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Statens järnvägar.

15:o) **Dubbelspårsanläggning Göteborg—Almedal.** Kungl. Maj:t har (punkt 18, sid. 42—46) föreslagit riksdagen att till dubbelspårsanläggning mellan Göteborg och Almedal för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 650,000 kronor.

I sin framställning i ämnet har *järnvägsstyrelsen* anfört bland annat följande:

Å stationssträckan Göteborg C —Almedal framföres trafiken från de båda i Almedal samlöpande, jämförelsevis trafikstarka järnvägarna Väst kustbanan och Göteborg—Borås järnväg på en gemensam linje. Å denna linje uppgår antalet ordinarie tåg under den veckodag, då trafiken är livligast, nämligen lördagen, för närvarande till 78. Därtill kommer ofta ett rätt stort antal extratåg. Ett regelrätt framförande av detta stora tågantal å den enkelspåriga stationssträckan är redan med nuvarande tågantal förenat med betydande svårigheter.

Då efter färdigställandet av den nu pågående elektrifieringen av såväl Väst kustbanan som Göteborg—Borås järnväg tågantalet å båda järnvägarna kan förväntas komma att avsevärt ökas, finner styrelsen nödvändigt nu upptaga förslaget om anläggande av dubbelspår å sträckan Göteborg C—Almedal. Med hänsyn till de stora kostnader, som en utbyggnad av den på viadukt förlagda infarten till Göteborgs centralstation skulle medföra, synes dubbelspårsanläggningen emellertid tills vidare böra begränsas till sträckan mellan Almedal och nyssnämnda viadukt. Trots att sålunda den omkring en kilometer långa sträckan närmast Göteborgs centralstation skulle förbli enkelspårig, kommer ett dubbelspår å den övriga, omkring 3 kilometer långa delen av stationssträckan att högst avsevärt underlätta tågföringen å hela sträckan Göteborg C—Almedal samt för övrigt å hela Väst kustbanan på grund av tågföringens beroende av in- och utfarterna vid Göteborg.

Kostnaderna för nämnda dubbelspår äro beräknade till 750,000 kronor, varav 150,000 kronor utgöra kostnad för på grund av dubbelspåret erforderlig förändring av stationsanordningarna vid Almedal. Av sistnämnda belopp avse 100,000 kronor arbeten av den art, att kostnaden för desamma bör bestridas med medel ur statens järnvägars förnyelsefond.

Enligt gällande överenskommelse är Göteborg—Borås järnväg skyldig deltaga i kostnaderna för dubbelspåret anordnande på så sätt, att järnvägen har att erlægga en årlig avgift, beräknad efter det förhållande, vari järnvägens trafik står till den sammanlagda trafiken å bandelen, varvid det belopp, som lägges till grund för beräkningen, skall beräknas efter 5 procent av anläggningskostnaden.

I anslutning till vad sålunda anförts har järnvägsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anordnande av dubbelspår mellan Göteborg och Almedal för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 650,000 kronor.

Utskottet.

Kostnaderna för dubbelspårsanläggningen Göteborg—Almedal hava beräknats till 600,000 kronor, vartill komma kostnader för erforderlig förändring av stationsanordningarna i Almedal, beräknade till 150,000 kronor. Av sistnämnda belopp hava 100,000 kronor ansetts böra utgå av förnyelsefundsmedel. Det behövlige kapitalökningsanslaget skulle sålunda uppgå till 650,000 kronor.

Utskottet, som tillstyrker att, i enlighet med nämnda finansieringsplan, ett anslag å 650,000 kronor nu anvisas, får hemställa,

att riksdagen må till dubbelspårsanläggning mellan Göteborg och Almedal för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 650,000 kronor, att utgå av lånemedel.

16:o) **Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden.** Kungl. Maj:t har (punkt 19 sid. 46—48) föreslagit riksdagen att till fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,550,000 kronor.

Spår förstärkningsarbetena hava för budgetåret 1936/1937 respektive, i vad avser förnyelsefondsmedel, år 1936 beräknats draga en total kostnad av 4,650,000 kronor. I avvaktan på pågående utredning rörande användningen av affärsverkens förnyelsefonder föreslås nu, att berörda belopp i anslutning till tidigare tillämpad finansieringsprincip så fördelas, att 1,550,000 kronor skulle utgå av kapitalökningsmedel och 3,100,000 kronor av förnyelsefondsmedel. Av förnyelsefondsmedlen äro 500,000 kronor avsedda för fullföljande av den för 1935 års riksdag framlagda planen för viss utökning av den normala omfattningen av rälsutbytena i ändamål att tillhandahålla begagnade räler från statens järnvägars linjer för järnvägen Ulricehamn—Jönköping.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *jortlöpande förstärkning av spåröverbbyggnaden* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,550,000 kronor, att utgå av lånemedel.

17:o) **Skenfria vägkorsningar m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 20, sid. 48 och 49) föreslagit riksdagen att till skenfria vägkorsningar m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Utskottet tillstyrker, att anslag till ifrågavarande ändamål anvisas med av Kungl. Maj:t äskat belopp.

Utskottet.

Utskottet finner sig emellertid i detta sammanhang böra rikta uppmärksamheten på att vid utförandet av skenfria vägkorsningar tillbörlig hänsyn tages till siktförhållandena för landsvägstrafiken.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *skenfria vägkorsningar m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

18:o) **Om- och tillbyggnad av turiststationen i Riksgränsen.** Kungl. Maj:t har (punkt 21, sid. 49—52) föreslagit riksdagen att till om- och tillbyggnad av turiststationen i Riksgränsen för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Vid turiststationen i Riksgränsen, som några år efter nedläggandet år 1923 av Riksgränsens järnvägsstation genom staten järnvägars försorg inreddes i en förut såsom arbetarbarack använd byggnad med plats för ett femtiotal gäster, kan numera efter utförandet av en år 1933 av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutad om- och tillbyggnad jämte en del smärre utvidgnings- och förändringsarbeten i övrigt plats beredes för sammanlagt omkring 120 gäster. Stationen förhyres av föreningen för skidloppningens främjande i Sve-

rige mot en årlig avgift, för närvarande bestämd till 6 procent av bruttointäkten, dock minst 7,000 kronor för år.

Efter den år 1933 beslutade om- och tillbyggnaden av turiststationen har enligt vad järnvägsstyrelsen uppgivit turisttrafiken till Riksgränsen starkt ökat och numera nått sådan utveckling, att stationens lokaler icke på långt när förslå att tillgodose utrymmesbehovet. Järnvägsstyrelsen har därför gjort framställning om beviljande av medel till ytterligare om- och tillbyggnad av stationen. Enligt ett inom styrelsen upprättat förslag skulle härigenom plats beredas vid stationen för ytterligare omkring 100 gäster. Kostnaderna för detta förslags genomförande hava beräknats till 200,000 kronor. Föreningen har förklarat sig beredd att efter nu ifrågavarande om- och tillbyggnad erlægga hyra efter samma grunder, som för närvarande tillämpas. Det nuvarande minimibeloppet, 7,000 kronor, skulle härvid komma att höjas med omkring 6,000 kronor.

Utskottet. Utskottet tillstyrker, att de föreslagna om- och tillbyggnadsarbetena må komma till utförande. Det hyresbelopp, som föreningen enligt förslaget skulle hava att erlægga, torde få anses godtagligt med hänsyn till de indirekta fördelar turiststationsrörelsen kan beräknas tillföra statens järnvägar i ökade trafikintäkter.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *om- och tillbyggnad av turiststationen i Riksgränsen* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor att utgå av lånemedel.

19:o) **Växel- och signalsäkerhetsanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 22, sid. 52 och 53) föreslagit riksdagen att till växel- och signalsäkerhetsanläggningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Till ifrågavarande ändamål hava för budgetåren 1933—1936 anvisats anslag med respektive 500,000 kronor, 1,000,000 kronor och 1,000,000 kronor.

Utskottet. Såsom av departementschefen framhållits hava ifrågavarande arbeten (automatisk linjeblockering m. m.) stor betydelse såväl ur säkerhetssynpunkt som över huvud för rationalisering av driftförhållandena inom statsbanorna. Med hänsyn härtill har utskottet ansett sig böra tillstyrka deras bedrivande i den ökade takt, som järnvägsstyrelsens av departementschefen förordade förslag innebär.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *växel- och signalsäkerhetsanläggningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

20:o) **Telefonledningar och kabelarbeten.** Under återopande av den i ärendet förebragta utredningen (sid. 53—55) och med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *telefonledningar och kabelarbeten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

21:o) **Elektrifiering av banorna Laxå—Charlottenberg, Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer och Uppsala—Gävle.** Kungl. Maj:t har (punkt 24, sid. 55—57) föreslagit riksdagen att till elektrifiering av banorna Laxå—Charlottenberg, Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer och Uppsala—Gävle för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 3,430,000 kronor.

Utskottet.

Elektrifiering av ifrågavarande linjer beslöts av 1934 års riksdag. Enligt den av järnvägsstyrelsen då framlagda finansieringsplanen skulle under budgetåren 1934—1937 erfordras 15,000,000 kronor, 7,000,000 kronor och 3,430,000 kronor, tillhoppa 25,430,000 kronor.

För finansieringen skulle med beaktande av räntabiliteten av de olika företagen tagas i anspråk följande belopp:

	Laxå—Charlottenberg	Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer	Uppsala—Gävle	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Lånemedel att förräntas				
med trafikinkomster	6,000,000	2,000,000	3,000,000	11,000,000
Andra medel	7,910,000	2,525,000	3,995,000	14,430,000
Summa kronor	13,910,000	4,525,000	6,995,000	25,430,000

I anslutning härtill hava anvisats dels för budgetåret 1934/1935 11,000,000 kronor att utgå av lånemedel under rubriken Statens affärsverksamhet, Statens järnvägar samt 4,000,000 kronor att utgå av lånemedel under rubriken Fonden för förlag till statsverket, dels ock för innevarande budgetår under förstnämnda rubrik 7,000,000 kronor att utgå av lånemedel, tillhoppa 22,000,000 kronor. I fråga om sistnämnda anslag har Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens beslut föreskrivit, att å anslaget utbetalade medel skola i statens järnvägars räkenskaper redovisas å kontot lånekapital och under rubriken lånekapital att finansieras med andra medel än trafikinkomster.

Nu äskas för fullbordande av ifrågavarande elektrifieringsföretag anvisande av återstoden, 3,430,000 kronor, av det beräknade kostnadsbeloppet. Departementschefen har med avseende å sättet för beredande av detta medelsbelopp anfört följande.

»Järnvägsstyrelsen har ansett, att anslag för ändamålet borde utgå av medel, för vilka statens järnvägar icke skulle vara förräntningspliktiga. I an-

slutning till vad som beslutades i fråga om det för innevarande budgetår anvisade anslaget och på sätt chefen för finansdepartementet föreslagit, bör dock anslaget för nästa budgetår på vanligt sätt upptagas bland kapitalökningsanslagen till statens järnvägar samt utgå av lånemedel men å anslaget uttagna medel i statens järnvägars räkenskaper redovisas under rubriken lånekapital att finansieras med andra medel än trafikinkomster. Å detta konto finnes bokförd, bland annat, återstoden av det belopp å 140 miljoner kronor, som enligt av Kungl. Maj:t den 5 juli 1929, i anslutning till i riksdagens skrivelse nr 287 samma år gjorda uttalanden, meddelade bestämmelser skulle uppföras å sådant konto.»

Utskottet. Utskottet tillstyrker, att det för fullbordande av ifrågavarande elektrifieringsföretag planerligt erforderliga anslagsbeloppet, 3,430,000 kronor, nu anvisas. Utskottet, som jämväl ansluter sig till departementschefens förslag om sättet för finansieringen av detta anslag, hemställer alltså,

att riksdagen må till *elektrifiering av banorna Laxå—Charlottenberg, Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer och Uppsala—Gävle* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 3,430,000 kronor, att utgå av lånemedel.

22:o) **Elektrifiering av banan Tomtebodavärtan m. fl.** Kungl. Maj:t har (punkt 25, sid. 57—73) föreslagit riksdagen *dels till elektrifiering av banan Tomtebodavärtan m. fl. linjer m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 2,400,000 kronor; *dels ock* medgiva, att för enahanda ändamål av uppkommande besparingar å det i riksstaten för budgetåret 1933/1934 upptagna anslaget till elektrifiering av banan Järna—Norrköping—Malmö m. fl. linjer och de i riksstaten för innevarande budgetår upptagna anslagen till elektrifiering av banorna Stockholm—Krylbo—Ånge och Örebro—Krylbo samt till elektrifiering av banorna Göteborg—Malmö och Ängelholm—Hälsingborg må tagas i anspråk ett belopp av högst 4,500,000 kronor.

Kostnaderna för nu ifrågasatta elektrifieringsarbeten hava beräknats till sammanlagt 6,600,000 kronor, varav belöpa på sträckan Tomtebodavärtan 2,440,000 kronor, på linjen Örebro—Svartå 2,020,000 kronor, på linjen Skövde—Karlsborg 1,545,000 kronor och på linjen Skebokvarn—Stålboga 595,000 kronor. Härvid har hänsyn icke tagits till de kostnader, som belöpa på av militära skäl ifrågasatta anskaffningar och åtgärder.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

I fråga om förändringen av årskostnaderna å förevarande linjer har järnvägsstyrelsen till en början beträffande sträckan Tomtebodavärtan beräknat, att tillkommande kostnader för räntor, avsättning till förnyelsefond och underhåll, tillhoppa 170,000 kronor, skulle bli uppvägda av besparingar i driftkostnader till samma belopp. Härvid har styrelsen liksom beträffande övriga linjer räknat med ränta å anläggningskapitalet efter 4 procent för år.

Å linjen Örebro—Svartå har styrelsen ansett sig kunna räkna med en besparing i årliga kostnader, som med 14,300 kronor skulle överstiga beräknade nya utgifter. Linjerna Skövde—Karlsborg och Skebokvarn—Stålboga skulle däremot komma att utvisa en ökad årskostnad av respektive 8,700 och 7,000 kronor. Sistnämnda båda belopp har styrelsen ansett kunna förväntas bli kompenserade genom de med den elektriska driftformen alltid förenade fördelarna, bland annat genom ökad persontrafik.

Beträffande linjerna Skövde—Karlsborg och Skebokvarn—Stålboga föreliggande alltså icke de ekonomiska förutsättningar, som vid tidigare elektrifieringsföretag ansetts motivera arbetenas utförande i vanlig ordning utan särskild hänsyn till läget på arbetsmarknaden. Beaktas må härvidlag även, att kalkylerna bygga på bland annat en räntefot av 4 procent för år, medan vid tidigare elektrifieringar räntefoten upptagits till 4,5 procent. Då det synes uppenbart, att betydande olägenheter äro förbundna med bibehållande av ångdrift å ifrågavarande linjer, torde emellertid berörda förhållanden, ekonomiskt sett av jämförelsevis ringa betydelse, icke böra verka hindrande för arbetenas genomförande. Det må i detta sammanhang jämväl beaktas, att alla ifrågavarande arbeten kunna finansieras på så sätt, att besparingar å förut beviljade anslag till elektrifiering av Malmölinjerna, Ångelinjerna och Väst-kustbanan å tillhoppa 4,500,000 kronor skulle i första hand tagas i anspråk, medan nya kapitalökningsmedel å endast 2,100,000 kronor eller mindre än det enbart för sträckan Tomteboda—Värtan erforderliga beloppet, skulle behöva anvisas för ändamålet. Detta innebär, att medel, vilka beräknats bli förräntade redan av nyssnämnda tre elektrifieringsföretag — i vissa fall skulle enligt kalkylerna utöver förräntning erhållas ett betydande överskott — skulle disponeras för ifrågavarande ekonomiskt sett svagare motiverade företag. Därest, såom jag i tidigare sammanhang ifrågasatt, elektrifieringarna av skilda statsbanelinjer betraktas icke såsom skilda företag utan såsom i ekonomiskt hänseende med varandra sammanhängande arbeten — ett betraktelsesätt som i förevarande fall må kunna anses särskilt motiverat med hänsyn till det omedelbara sambandet med förut elektrifierade banor — synes det genom nämnda besparingar förbättrade ekonomiska resultatet av tidigare elektrifieringar böra kunna räknas nu ifrågasatta arbeten till godo, åtminstone i så måtto, att de svagare förutsättningarna för förräntning beträffande vissa av arbetena icke i och för sig skola anses utgöra hinder för elektrifieringarnas utförande.

Med avseende å vad chefen för generalstaben anfört vill jag, i anslutning till järnvägsstyrelsens yttrande, för min del uttala den uppfattningen, att de framförda yrkandena om åtgärder av militär natur lämpligen böra komma under bedömande i sammanhang med de övriga likartade spörsmål, som hän-skjutits till gemensam utredning av chefen för generalstaben och järnvägsstyrelsen. I varje fall synas nu ifrågavarande elektrifieringsarbeten icke vara av den storleksordning, att berörda yrkanden, som i huvudsak äro av principiell natur och avse banelektrifieringen överhuvud taget, böra hindra ett genomförande av desamma.

För min del vill jag med hänsyn till vad järnvägsstyrelsen anfört och vad här framhållits tillstyrka, att elektrifiering av banorna Tomteboda—Värtan, Örebro—Svartå, Skebokvarn—Stålboga och Skövde—Karlsborg nu utföras och att härför dels disponeras förenämnda besparingar å förut beviljade elektrifieringsanslag, tillhoppa 4,500,000 kronor, och dels för nästa budgetår anvisas därutöver erforderliga medel, 2,100,000 kronor.

I förevarande sammanhang har järnvägsstyrelsen jämväl äskat ett belopp av 300,000 kronor för viss utvidgning av Tomteboda rangerbangård, som be-

tingats av den stigande trafikrörelsen och som enligt styrelsen helst borde utföras samtidigt med elektrifiering av bangården. Häremot har jag icke funnit anledning till erinran. På sätt järnvägsstyrelsen föreslagit torde beloppet böra inräknas i nu förevarande anslag, vilket alltså skulle komma att uppgå till 2,400,000 kronor.

Utskottet. Att beslut ej tidigare fattats om elektrifiering av ifrågavarande delsträckor, vilka samtliga ansluta till elektrifierade huvudlinjer, har i huvudsak föranletts av tekniska skäl. För sträckan Tomteboda—Värtan hava vissa tillämnade ombyggnadsarbeten å Tomteboda rangerbangård stått hindrande i vägen. Dessa ombyggnadsarbeten, vars snara genomförande numera anses påkallat på grund av trafikens tillväxt, skulle emellertid nu företagas i samband med elektrifieringen. Vad de övriga bansträckorna beträffar har deras svaga banöverbyggnad utgjort hinder för användning av statens järnvägars elektriska standardlok, typ D. Numera har emellertid tillkommit en ny elektrisk loktyp Ud med mindre axeltryck, vilken kan framföras även över svagare linjer.

Med hänsyn särskilt till fördelarna av ett enhetligt driftsystem vill utskottet tillstyrka förslaget om järnvägs elektrifieringens utsträckning jämväl till ifrågavarande delsträckor Tomteboda—Värtan, Örebro—Svartå, Skövde—Karlsborg och Skebokvarn—Stålboga. Av kostnaderna för elektrifieringen (6,900,000 kronor inräknat 300,000 kronor för ombyggnaden av Tomteboda rangerbangård) kan 4,500,000 kronor bestridas av besparingar å tidigare elektrifieringsföretag.

Vad angår frågan om särskilda åtgärder för upprätthållande av statens järnvägars trafikförmåga under krig vill utskottet erinra att nämnda spörsmål för närvarande utredes av generalstaben och järnvägsstyrelsen.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen må

a) till *elektrifiering av banan Tomteboda—Värtan m. fl. linjer m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 2,400,000 kronor, att utgå av lånemedel;

b) medgiva, att för enahanda ändamål av uppkommande besparingar å det i riksstaten för budgetåret 1933/1934 upptagna anslaget till elektrifiering av banan Järna—Norrköping—Malmö m. fl. linjer och de i riksstaten för innevarande budgetår upptagna anslagen till elektrifiering av banorna Stockholm—Krylbo—Ånge och Örebro—Krylbo samt till elektrifiering av banorna Göteborg—Malmö och Ängelholm—Hälsingborg må tagas i anspråk ett belopp av högst 4,500,000 kronor.

23:o) **Motioner om fortsatt järnvägs elektrifiering m. m.** Över följande motioner, nämligen

dels, angående elektrifiering av den s. k. Bohusbanan, motionerna I: 9 av

herr Lindhagen, I: 39 av herr Sanne m. fl., I: 64 av herrar Theodor Nilsson och Sigfrid Hansson, II: 128 av herr Osberg m. fl. och II: 208 av herr Karlsson i Munkedal m. fl.;

dels, angående fortsatt elektrifiering av statsbanorna särskilt i Norrland, motionerna I: 182 av herr Frändén m. fl. och II: 404 av herr Hage m. fl.;

dels ock, angående anläggning av en enklare järnväg i Piteå älvdal, motionerna I: 183 av herr Asplund m. fl. och II: 530 av herr Johansson i Tväråselet m. fl.;

kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket härmed

anmäles.

24:o) **Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, sid. 74) hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

25:o) **Inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare.** Kungl. Maj:t har (punkt 27, sid. 75 och 76) föreslagit riksdagen att till inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor.

Till inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare hava hittills anvisats tillhoppa 60,850.000 kronor. Alltsedan år 1930 har riksdagen — i enlighet med ett av riksdagen sagda år i ämnet gjort uttalande — för ändamålet anvisat årliga anslag av 4,000,000 kronor. Med årliga anslag av denna storlek beräknades järnvägsanläggningen bliva avslutad under budgetåret 1937/1938. I anslutning härtill har järnvägsstyrelsen ansett sig böra hemställa om anvisande jämväl för budgetåret 1936/1937 av ett anslag av 4,000,000 kronor till fortsättande av arbetena å banan.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

Inlandsbanan beräknas numera bliva i hela sin sträckning öppnad för allmän trafik i slutet av år 1937. Utöver det anslag av 4 miljoner kronor, som järnvägsstyrelsen nu äskat, skulle enligt vad jag inhämtat för banans färdigställande erfordras ett anslag å en miljon kronor, vilket styrelsen avsett att begära för budgetåret 1937/1938.

Det för nästa budgetår erforderliga anslaget, vilket enligt vad chefen för finansdepartementet föreslagit i likhet med senare års anslag skulle utgå av andra statsinkomster än lånemedel, torde emellertid lämpligen icke böra uppbyggas till högre belopp än som är behöfligt för banans färdigställande inom beräknad tid. Efter att hava inhämtat upplysningar härutinnan från järnvägsstyrelsen anser jag mig kunna föreslå, att anslaget för nästa budgetår begränsas till 3,500,000 kronor. Den minskning av anslaget med 500,000 kronor, som sålunda kan ske, avser till ett belopp av 300,000 kronor likvider för materialanskaffningar och dylikt samt i övrigt en förskjutning av vissa ar-

beten, motsvarande omkring 17,000 dagsverken. I sistnämnda avseende skulle alltså överflyttningen av nämnda belopp till budgetåret 1937/1938 innebära en i och för sig önskvärd jämnare avveckling av arbetet vid banbygget.

Utskottet.

Av den cirka 510 km långa banan Volgsjön (intill Vilhelmina)¹—Gällivare återstå för närvarande, enligt vad utskottet inhämtat, allenast 42 km att räslägga (16 km söder om och 26 km norr om Kåbdalis å bansträckan Arvidsjaur—Jokkmokk). Hela banan beräknas kunna öppnas för trafik under år 1937. Utöver nu äskade belopp av 3,500,000 kronor skulle då 1,500,000 kronor återstå att anvisa å en följande riksstat.

Utskottet tillstyrker, att ifrågavarande belopp, 3,500,000 kronor, nu beviljas för fortsättningen av inlandsbanebygget. Likaså tillstyrker utskottet, att beloppet — i likhet med vad tidigare ägt rum — anvisas att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

26:o) **Elektriska lokomotiv.** Kungl. Maj:t har (punkt 28, sid. 77) föreslagit riksdagen att till elektriska lokomotiv för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,650,000 kronor.

Vid uppgörande av kalkylerna för de elektrifierade och under elektrifiering varande statsbanelinjerna beräknades antalet behövlige elektriska lokomotiv med utgående från en för den elektriska driftsformen tillrättalagd tågplan, vilken i avseende på antalet tågakilometer på respektive bansträckor gjordes något rymligare — 10 à 15 procent — än den förutvarande ångtidtabellen. Erforderliga medel för de enligt denna beräkning behövlige lokomotiven hava inräknats i anläggningsanslagen.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1936/1937 har *järnvägsstyrelsen* meddelat, att det visat sig av behovet påkallat att genom inläggande av ett antal nya tåg än ytterligare något utbygga tågplanen i och för animerande av trafikfrekvensen och för mötande av efter hand nyuppträdande trafikbehov. Detta förhållande hade, anför styrelsen, helt naturligt i sin ordning påverkat lokomotivbeståndet därhän, att det antal, varmed man från början räknat och som i enlighet därmed anskaffats, komme att bli knapp. En hovsam beräkning av den förutsebara bristen på lokomotiv stannade vid ett antal av 9, betingande en anskaffningskostnad av i runt tal 1,650,000 kronor. Dessa lokomotiv bleve behövlige under senare delen av år 1936 och i början av år 1937. Då förvärvet av dessa lokomotiv avsåge tillfredsställandet av ett rent nytillträdande behov, borde anskaffningskostnaderna bestri-
das med kapitalökningsmedel.

¹ Östersund—Volgsjön 236 km.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran emot Kungl. Maj:ts föreslagna förslag, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *elektriska lokomotiv* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,650,000 kronor, att utgå av lånemedel.

27:o) **Person- och resgodsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 29, sid. 77—79) föreslagit riksdagen att till person- och resgodsvagnar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,450,000 kronor.

Enligt tidigare för åren 1935—1939 uppgjorda plan för anskaffning av person- och resgodsvagnar skulle årligen anvisas 1,500,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har emellertid funnit en utökning av den i flerårsplanen förutsedda vagnanskaffningen vara ett trängande behov. För persontrafikens behöriga avveckling kräves under nästkommande budgetår enligt nu verkställda utredningar anskaffning av ytterligare ett 50-tal vagnar, avsedda för fjärrtrafik. Kostnaden härför beräknas till 2,900,000 kronor. Fördelningen å olika vagntyper har preliminärt beräknats bliva ungefär följande.

2 restaurangvagnar	kronor	210,000
1 sovagn	»	100,000
6 sittvagnar, 2 och 3 klass	»	480,000
23 » 3 klass	»	1,610,000
20 resgodsvagnar	»	500,000

Summa kronor 2,900,000.

Enligt förenämnda flerårsplan skulle, enligt vad järnvägsstyrelsen framhållit, hälften av anskaffningskostnaden bestridas med medel från anslag å riksstaten och hälften med förnyelsefondsmedel. Då nu förordad utökning av anskaffningsprogrammet medförde utgifter, som i högre grad än tidigare utgifter vore av kapitalökningens natur, funne styrelsen lämpligt, att förnyelsefondens bidrag till förevarande anskaffning begränsades till ungefär en tredjedel av totalkostnaden eller i runt tal 1,000,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Järnvägsstyrelsens förslag till finansiering av ifrågavarande vagnanskaffning innebär en viss avvikelse från den praxis, som i förenämnda flerårsplan avsetts att följas och som legat till grund för uppdelningen av de under löpande budgetår respektive kalenderåret 1935 erforderliga medlen mellan förnyelsefonden och riksstaten. Medan enligt denna praxis endast hälften av erforderliga medel ansetts böra bestridas med kapitalökningensmedel, föreslår styrelsen nu att för nästa budgetår inemot två tredjedelar skulle anvisas å riksstaten.

I avvaktan på resultatet av åt riksräkenskapsverket anförtrödd utredning om användningen av affärsverkens förnyelsefonder synes det mig mindre lämpligt att frångå den enligt flerårsplanen förutsatta fördelningen av anskaffningskostnaden på förnyelsefonden och riksstaten.

Jag vill därför förorda, att kostnaden för ifrågavarande anskaffning, mot

vilken i och för sig icke synes vara något att erinra, till lika delar bestrides med förnyelsefondsmedel respektive kapitalökningsmedel.

Då totalkostnaden beräknats till 2,900,000 kronor, skulle alltså här äskas ett belopp av 1,450,000 kronor.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,450,000 kronor, att utgå av lånemedel.

28:o) **Postvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 30, sid. 79—81) föreslagit riksdagen att till postvagnar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Utskottet. En viss nyanskaffning av postvagnar sker årligen efter hand i samband med slopningen av äldre dylika vagnar. Kostnaderna för nämnda anskaffning bestridas emellertid från förnyelsemedel. Med förevarande kapitalökningsanslag å 500,000 kronor skulle beredas medel för inköp av 8 nya postvagnar, som erfordras för att tillgodose det ökade vagnbehovet.

Med tillstyrkande av förslaget hemställer utskottet,

att riksdagen må till *postvagnar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

29:o) **Automobiltrafik.** Kungl. Maj:t har (punkt 31, sid. 81—85) föreslagit riksdagen att till anläggningar och förslag för automobiltrafik för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1935 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 3, punkt 33) framställda förslag anvisade riksdagen för innevarande budgetår till anläggningar och förslag för automobiltrafik ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande:

Ett av de från trafikekonomisk synpunkt viktigaste syftemalet vid samordnandet av landsvägs- och järnvägstrafiken, nämligen att undvika onödig dubbling av trafiken, har hittills kunnat tillgodoses huvudsakligen inom den vittgrenade linjetrafiken inom Kullabygden i nordvästra Skåne. Genom att i de fall, då samma sträcka förut trafikerats av flera linjer vid samma tider, med bibehållande av de i tidtabellen upptagna turerna indraga överflödiga omnibusar har vunnits, att dessa i stället kunnat användas för ökning av antalet turer. Dessutom har även på annat sätt antalet turer kunnat ökas, den trafikerande allmänheten till nytta. Härvidlag må ock framhållas den möjlighet till rationalisering av driften, som öppnas genom att tåglägenhet i vissa fall kan utbytas mot omnibustur eller omvänt, vilket i viss utsträckning genomförts å sträckan Kungsbacka—Göteborg.

Med avseende å befordringsavgifterna hava, med hänsyn till dessas på grund av konkurrensen redan förut låga nivå, några större förbättringar icke kunnat erbjudas. Genom enhetliga biljettpriser, offentliggjorda på lämpligt sätt, och genomgående prisberäkning på förut skilda linjer hava dock vissa fördelar kunnat beredas trafikanterna liksom genom billiga bad- och skolresebiljetter. I viss utsträckning har åt biljetter givits alternativ giltighet till tåg eller omnibus.

Slutligen må nämnas, att paketgodstrafiken å omnibuslinjerna genom olika åtgärder underlättats och att den å vissa linjer planeras bliva utökad till styckegodstrafik i full utsträckning.

Järnvägsstyrelsen äskar nu nytt anslag till ifrågavarande ändamål med 2 miljoner kronor, eller samma belopp som anvisats för innevarande budgetår. På de skäl, jag anförde vid mitt tillstyrkande av det för innevarande budgetår anvisade anslaget, och då redan de hittills samlade erfarenheterna från de förvärvade trafikföretagen synas giva stöd för lämpligheten av att fortsätta på den inslagna vägen, tillstyrker jag bifall till järnvägsstyrelsens framställning.

Med förevarande anslag avses att öppna möjlighet för statens järnvägar att förvärva statsbanorna berörande automobilföretag, som bedriva en av de lokala trafikbehoven ej betingad konkurrens. Av 1935 års riksdag framhölls vikten av att vid de ifrågasatta förvärven sorgfälligt prövades såväl begärd gottgörelse som den allmänna nyttan av sammanslagningen med beaktande särskilt av den båtnad för den trafikerande allmänheten och för trafikens framtidsutveckling som sammanslagningen kunde beräknas medföra.

Under erinran härom får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *anläggningar och förlag för automobiltrafik* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Statens vattenfallsverk.

30:o) **Ny tilloppskanal till Trollhätte kraftstation.** Kungl. Maj:t har (punkt 32, sid. 90 och 91) föreslagit riksdagen att till ny tilloppskanal till Trollhätte kraftstation för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Utförandet av ifrågavarande tilloppskanal beslöts av 1934 års riksdag. Enligt då framlagda kostnadsberäkningar skulle kanalanläggningen draga en kostnad av 2.5 miljoner kronor. Härav hava hittills anvisats tillhoppa 1.3 miljoner kronor. Med den nya kanalen avses att minska fallförlusten i tilloppet till kraftstationen. Gagnet härav uppskattades till 130,000 kronor årligen.

I sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår har vattenfallsstyrelsen föreslagit viss utökning av de av riksdagen beslutade arbetena i syfte att

Utskottet.

ytterligare minska fallförlusten vid kraftstationen. Styrelsen har härom anfört följande:

Sedan Västerbygdens vattendomstol den 5 november 1934 meddelat vattenfallsstyrelsen tillstånd till arbetenas utförande, hava dessa blivit igångsatta. Genom fortsatta detaljutredningar har uttrönts, att en sådan modifikation bör komma till utförande, att fallhöjdsvinsten vid den nuvarande kraftstationen ökas med 62 centimeter i stället för med förut avsedda 50 centimeter. Merkostnaden härför belöper sig till 300,000 kronor eller 12 procent av förut angivna totalkostnad, under det att fallhöjdsökningen blir 24 procent. I den kalkyl, som framlades vid äskandet av anslag för ifrågavarande tilloppskanal, visades, att förräntning kunde erhållas av den beräknade kostnaden redan genom fallhöjdsvinsten vid nuvarande kraftstation. Den största fördelen med arbetenas utförande på föreslaget sätt utgör emellertid möjligheten att på lämpligt sätt och med låg kostnad företaga utbyggnad av ytterligare vattenkraft i Trollhättan efter genomförandet av Vänerns reglering. Genom den angivna modifieringen av utförandet, medförande ökad fallhöjdsvinst, kommer den nya kanalen bättre än man tidigare tänkt sig att förräntas genom den ökade kraftproduktionen vid nuvarande anläggning.

Utskottet.

Den av vattenfallsstyrelsen föreslagna utökningen av ifrågavarande arbeten, vilken avser en till 300,000 kronor kostnadsberäknad förlängning av den nya tilloppskanalen för dess anknötning till den nuvarande kanalen vid en lämpligare punkt än den hittills tänkta, finner sig utskottet böra tillstyrka. Medel för arbetenas fortsättande torde böra anvisas med av Kungl. Maj:t äskat belopp, 800,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *ny tilloppskanal till Trollhätte kraftstation* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor, att utgå av lånemedel.

31:o) **Rensningsarbeten i Göta älv för huvudreglering av Väner.** Kungl. Maj:t har (punkt 33, sid. 91 och 92) föreslagit riksdagen att till rensningsarbeten i Göta älv för huvudreglering av Väner för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Till ifrågavarande arbeten, vilka beräknats draga en kostnad av 2,400,000 kronor, har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 500,000 kronor. I anslutning till den för förra årets riksdag famlagda finansieringsplanen äskas nu för arbetenas fortsättande ett belopp av likaledes 500,000 kronor.

Utskottet.

Med tillstyrkande att medel för arbetenas fortsättande anvisas med av Kungl. Maj:t äskat belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *rensningsarbeten i Göta älv för huvudreglering av Väner* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

32:o) **Kanal genom Huvudnäsön.** Kungl. Maj:t har (punkt 34, sid. 92—94) föreslagit riksdagen att till kanal genom Huvudnäsön för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, utgör den föreslagna uppsprängningen av kanal genom Huvudnäsön ett led i de tekniska anordningar, som enligt vattenfallsstyrelsen måste vara fullbordade, innan den inom några år aktuella huvudregleringen av Vänern kan tagas i bruk. Till övriga hi-hörande företag hava statsmakterna redan tagit ståndpunkt och beviljat anslag, senast till påbörjande av de under nästföregående punkt omförmälda rensningsarbetena i Göta älv. Sedan sistnämnda arbeten och ifrågavarande kanalarbete slutförts, skulle de tekniska förutsättningarna för själva huvudregleringen vara uppfyllda.

Kanalen genom Huvudnäsön, vars anläggning i likhet med nyssnämnda rensningsarbeten äger direkt samband med tillkomsten av nämnda huvudreglering, skulle emellertid även bliva till omedelbar nytta. Genom den höjning av vattenståndet framför Vargöns krafstation, som därmed skulle vinnas, skulle nämligen möjliggöras en ökning av kraftproduktionen vid Vargön med 30 miljoner kilowattimmar i genomsnitt för år för en självkostnad av omkring 0.2 öre per kilowattimme.

I vad avser företagens samband med huvudregleringen av Vänern innebär vattenfallsstyrelsens förslag alltså ett fullföljande av de planerade åtgärderna för nyttiggörande av nämnda reglering. På grund härav vill jag, i anslutning till det vid 1935 års riksdag fattade beslutet om utförande av förenämnda rensningsarbeten i Göta älv, tillstyrka anslag till ifrågavarande kanalarbete.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Under erinran att kostnaderna för kanalarbetet, 1,200,000 kronor, äro avsedda att fördelas på två budgetår samt att första hälften härav, 600,000 kronor, nu bör anvisas, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *kanal genom Huvudnäsön* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor, att utgå av lånemedel.

33:o) **Driftchefsbostad m. m. vid ångkraftstationen i Västerås.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 35, sid. 95—97), som förutom uppförande av en driftchefsbostad vid ångkraftstationen i Västerås för en kostnad av 40,000 kronor avser inköp av ett tomtområde för utvidgning av utrymmena för ångkraftverkets kollager, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *driftchefsbostad m. m. vid ångkraftstationen i Västerås* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 75,000 kronor, att utgå av lånemedel.

34:o) **Ersättning till Lanforsens kraftaktiebolag för garanterad dygnsreglering i Dalälven.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 36, sid. 97 och 98), som avser fullgörande av ett av 1929 års riksdag (riksdagens

skrivelse nr 101) godkänt avtal mellan vattenfallsstyrelsen och Lanforsens kraftaktiebolag angående rätt till dämning vid Älvkarleby kraftstation samt reglering av avrinningen från Lanfjärden, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *ersättning till Lanforsens kraftaktiebolag för garanterad dggnsreglering i Dalälven* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 325,000 kronor, att utgå av lånemedel.

35:o) **En andra avloppstunnel vid Porjus kraftstation.** Kungl. Maj:t har (punkt 37, sid. 98—101) föreslagit riksdagen att till en andra avloppstunnel vid Porjus kraftstation för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

Det av 1932 års riksdag till en andra avloppstunnel vid Porjus kraftstation anvisade begynnelseanslaget av 150,000 kronor torde, ehuru någon motive-ring icke lämnades i riksdagens skrivelse (nr 379), hava närmast åsyftat att bereda arbetstillfällena för den i Porjus befintliga arbetarstammen. Av skäl, som i det föregående berörts, har emellertid tunnelarbetet uppskjutits och först på senaste tiden påbörjats genom utförande av förberedande åtgärder.

Numera föreligga sådana förutsättningar för företaget, att dess utförande kan anses även ekonomiskt berättigat. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, sammanhänger detta ändrade förhållande med de möjligheter till användning av porjuskraft i landets sydligare delar, som öppnas vid fullbordandet av stamlinjen Porjus—Västerås. Vattenfallsstyrelsen har också framhållit, att framdeles i Norrland uppkommande behov av ökad vattenkraft efter färdigställandet av den andra avloppstunneln kan tillgodoses genom successivt insättande av nya maskinaggregat och eventuellt påbyggnad av dammen i Suorva, utan att det tillgängliga kraftöverskottet, som kan komma till omedelbar användning inom övriga delar av landet, behöver reserveras för sådant behov.

Vattenfallsstyrelsen har förutsatt, att arbetet skulle utföras i jämn takt under loppet av fyra år. Kostnaderna för företaget hava numera beräknats till 1,400,000 kronor eller 200,000 kronor mindre än de år 1931 uppgivna. För bedrivande av arbetena intill utgången av nästa budgetår har styrelsen beräknat ett belopp, utöver redan anvisat anslag, av 200,000 kronor vara erforderligt. Sammanlagt skulle vid bifall härtill stå till styrelsens förfo-gande ett belopp av 350,000 kronor, motsvarande en fjärdedel av totalkostnaden.

Med hänsyn till det anförda vill jag tillstyrka, att anslag till fortsättande av ifrågavarande tunnel upptages i riksstatsförslaget för nästa budgetår med av vattenfallsstyrelsen äskat belopp, 200,000 kronor.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *en andra avloppstunnel vid Porjus kraftstation* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

36:o) **Kraftstation vid Stadsforsen.** Kungl. Maj:t har (punkt 38, sid. 102—104) föreslagit riksdagen att till kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen (utgifter för kapitalökning, bil. 3, punkt 41) framställda förslag anvisade 1935 års riksdag till förberedande arbeten för anläggning av kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Utbyggnaden av Stadsforsen avser två maskinaggregat, vardera motsvarande 150 kubikmeter vatten per sekund. Planläggningen göres så, att framdeles ett tredje aggregat av samma storlek som de två första skall kunna tillfogas.

Fallhöjden är 23.5 meter. Maskineffekten i den första utbyggnaden blir 56,000 kilowatt och den uttagna energimängden under ett normalår omkring 400 milj. kilowattimmar. När en gång det tredje aggregatet är installerat och den nedanför liggande Österåsforsen jämväl blir utbyggd till samma storlek som Stadsforsen, blir den sammanlagda effekten omkring 160,000 kilowatt och den totala, genererade årliga energimängden 1.2 miljard kilowattimmar.

Anläggningskostnaden, som preliminärt beräknats till 15 miljoner kronor eller omkring 270 kronor per installerad kilowatt, fördelar sig på följande huvudgrupper:

	Kronor.
Dammbyggnad	4,400,000
Intag och tilloppskanal	1,200,000
Maskinstation	2,400,000
Avlopp	300,000
Vägar och transportanordningar	130,000
Permanent och provisoriska husbyggnader	450,000
Kraft under byggnadstiden, markskador och domstolskostnader	420,000
Maskinell utrustning	4,000,000
Administration och oförutsett	1,700,000
Summa kronor	15,000,000.

Det anslag å 300,000 kronor, som vid 1935 års riksdag beviljades till Stadsforsens utbyggnad, avsåg allenast att möjliggöra vissa förberedande arbeten såsom anläggning av tillfartsväg till byggnadsplatsen, bostäders uppförande m. m.

Då det gäller att tillgodose den närmaste framtidens ökade behov på kraft inom statens vattenfallsverks vidsträckt distributionsområden har man visserligen att räkna med de ökade möjligheter för överförande av överskottskraft söderut, som tillkomsten av stamlinjen Porjus—Västerås medför, samt också det krafttillskott, som Vänerens reglering kan lämna. På sätt redan vid 1935 års riksdag förutsattes bära dock därjämte arbetena å kraftverks-

Utskottet.

byggnaden vid Stadsforsen påbörjas såsom ett närmast följande led i ett planenligt utbyggnadsprogram. Här äskade belopp, 2,500,000 kronor — eller en sjättedel av totalkostnaden — utgör allenast ett begynnelseanslag, främst för igångsättning av de tidsödande arbetena med dammen och själva grunden för kraftstationsbyggnaden. Därest ej under mellantiden behov av forcering uppkommer, skulle ej utbyggnaden ske fortare än att anläggningen tidigast bleve färdig under år 1940.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

37:o) **Ett andra maskinaggregat vid Sillre kraftstation.** Kungl. Maj:t har (punkt 39, sid. 105 och 106), föreslagit riksdagen att till ett andra maskinaggregat vid Sillre kraftstation för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 450,000 kronor.

Utskottet.

Ifrågavarande kraftstation är anlagd vid Sillreåns utlopp ur Oxsjön i Indalsälven, vid vars strand en fallhöjd på inemot 200 meter under sällsynt goda magasineringsmöjligheter uttages. Stationen har egenskap av reservanläggning, vars värde ytterligare förstärkts genom att överskottskraft användes för uppumpning av vatten från älven för återfyllning av Oxsjön.

Genom stationens utbyggnad med ytterligare ett aggregat för 8,000 kilowatt, anordnat med såväl turbin som pump, samt viss förbättring i övrigt av maskineriet skulle stationens effekt samt därmed också dess betydelse som reservstation avsevärt förstärkas. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts i detta avseende framställda förslag, som innebär att, förutom nu äskade begynnelseanslag å 450,000 kronor, ytterligare 250,000 kronor anvisas å en kommande riksstat.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må till *ett andra maskinaggregat vid Sillre kraftstation* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 450,000 kronor, att utgå av lånemedel.

38:o) **Stamlinjesystem Porjus—Västerås m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 40, sid. 106—109) föreslagit riksdagen att till stamlinjesystem Porjus—Västerås m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 4,300,000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen (utgifter för kapitalökning, bil. 3, punkt 42) framställda förslag anvisade 1935 års riksdag till stamlinjesystem Porjus—Västerås m. m. ett reservationsanslag för innevarande budgetår av 3,000,000 kronor.

Genom ifrågavarande enhetligt byggda, cirka 105 mil långa stamlinjeledning mellan kraftverket vid Porjus och vattenfallsstyrelsens stora ångkraftcentral i Västerås — där nuvarande huvudledningar Trollhättan—Motala—Älvkarleby sammanlöpa — skulle — såsom 1935 års riksdag framhöll — förverkligas den sedan lång tid tillbaka föreliggande tanken på en sammanknytning av statens vattenfallsverks tre distributionsområden, nämligen Porjus och Norrforsområdena samt det mellansvenska centralblocket. Inom det mellersta Norrland omslutande Norrforsområdet är den tillgängliga kraften redan fullständigt tagen i anspråk. Vid Porjus finnes däremot alltjämt ett betydande kraftöverskott, för vilket — enligt vad utredningar visa — avsättning med all sannolikhet måste tillsvidare sökas söderut, i första hand inom Norrforsområdet men också inom mellansvenska centralblocket för utjämning av den tidvis knappa krafttillgången därstädes.

Under erinran att ifrågavarande stamlinjeanläggning är avsedd att bli färdigställd till hösten 1937 får utskottet tillstyrka att utöver det vid 1935 års riksdag beviljade anslaget å 3,000,000 kronor nu ytterligare anvisas äskade 4,300,000 kronor. För täckandet av de beräknade totalkostnaderna, i runt tal 11,000,000 kronor, skulle då ytterligare cirka 3,700,000 kronor behöva anvisas av 1937 års riksdag. Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *stamlinjesystem Porjus—Västerås m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 4,300,000 kronor, att utgå av lånemedel.

39:o) **Distributionsanläggningar m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 41, sid. 110—112) föreslagit riksdagen att till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor.

Till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk har riksdagen anvisat för vardera av budgetåren 1931—1933 3,300,000 kronor, för budgetåret 1933/1934 2,800,000 kronor, för budgetåret 1934/1935 2,000,000 kronor samt för budgetåret 1935/1936 3,400,000 kronor.

Det nu äskade anslagsbeloppet, 6,000,000 kronor, fördelar sig enligt en av vattenfallsstyrelsen framlagd beräkning på följande poster:

	Kronor.
Ställverket i Älvkarleby, utvidgning	50,000
Transformatoranläggningen i Sillre, utvidgning	100,000
Ny linje Trollhättan—Göteborg för 132,000 volt, inklusive utledningar i Trollhättan och Göteborg:	
Totalkostnad	900,000
Avgår redan beviljat anslag för budgetåret 1935/1936	500,000
Stamlinjestationerna i Trollhättan och Göteborg, utvidgning	725,000

	Kronor.
Stamlinjestationen i Ånge:	
Totalkostnad	500,000
Avgår redan beviljat anslag för budgetåret 1935/1936	200,000
Stamlinjestationerna i Ockelbo och Ljusdal, utvidgning och komplettering	280,000
Ny sekundärstation vid Häggvik	800,000
Flyttbara reservtransformatorer för de elektrifierade järnvägarna i mellersta Sverige	250,000
Ny primärlinje Mellansel—Örnsköldsvik för 132,000 volt	250,000
Ny sekundärstation vid Örnsköldsvik	300,000
Ny sekundärstation vid Älvsbyn (Laver)	160,000
Förefintliga sekundärstationer, utvidgning och ombyggnad	700,000
Bygdeanläggningar:	
vid Trollhätte kraftverk	500,000
» Älvkarleby kraftverk	605,000
» Motala kraftverk	105,000
» Norrländska kraftverken	90,000
Diverse anläggningar och oförutsett	385,000
Summa kronor	6,000,000

Utskottet.

Såsom av departementschefen framhållits innebär ifrågavarande belopp, 6,000,000 kronor, en betydande höjning i förhållande till tidigare. Ökningen har emellertid främst sin orsak i järnvägs elektrifieringarna och bör alltså åtminstone delvis kunna betraktas som tillfällig. För bygdeanläggningar erfordras emellertid också ett ovanligt högt belopp. Detta är beroende på det i och för sig glädjande förhållandet, att konsumtionen av elektrisk kraft på senare tid rätt avsevärt stegrats, men också, enligt vad vattenfallsstyrelsen påvisat, på de stegrade anspråken i fråga om avbrottsfri drift, vilket nödvändiggör kostnadskrävande förbättringar i form av kompletteringsledningar m. m.

Med hänsyn till nu angivna omständigheter har utskottet ej något att erinra mot att det ökade anslaget, 6,000,000 kronor, oavkortat anvisas.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

40:o) **Kontorsbyggnad för statens vattenfallsverks räkning.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 42, sid. 113) om anvisande av återstoden av det för ifrågavarande byggnadsföretag erforderliga beloppet hemställer utskottet,

att riksdagen må till *kontorsbyggnad för statens vattenfallsverks räkning i kvarteret Björnen i Stockholm* för bud-

getåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 235,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Stockholm den 14 februari 1936.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Nilsson i Gränebo, Svensson i Kompersmåla, Asplund, Borell, Waller, Gustafsson i Benestad, Jonsson i Lycksele, Tham, Lindström, Johanson i Faleberg, Larsson i Varberg och Magnusson, samt

från andra kammaren: herrar Anderson i Råstock, Magnusson i Skövde, Strindlund, Törnkvist i Karlskrona, Holmgren, Jeppsson, Andersson i Höör, Ward, Norling, Isacsson, Aronson och Andersson i Ovanmyra.

Reservationer:

vid punkt 13:o) (fortsatt utveckling av telefon- och telegrafväsendet) av herrar Svensson i Kompersmåla, Borell, Magnusson i Skövde och Aronson, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»För fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende har riksdagen för budgetåren 1932/1936 anvisat respektive 11,500,000, 11,500,000 och 12,350,000 kronor. För innevarande budgetår 1935/1936 ha för samma ändamål anvisats 15,000,000 kronor. Detta i och för sig osedvanligt höga årsbelopp torde med all sannolikhet och i varje fall ej utan en stark forcing kunna förbrukas till budgetårets utgång den 30 juni 1936. Av telegrafstyrelsen har antytts, att ett dylikt påskyndande av anläggningsarbetena vore avsett att företagas på grund av telefonstrejken. Ur arbetsmarknadssynpunkt måste mellertid anses önskligt att återhämtningen av den tid, som på detta sätt förlorats, ej sker alltför hastigt. Det synes därför lämpligare om en del av de arbeten, som ursprungligen avsetts att utföras under budgetåret 1935/1936, i stället något framskjutas. Genom en dylik förskjutning måste emellertid viss del av innevarande budgetårs anslag komma att stå till förfogande under budgetåret 1936/1937. Redan denna omständighet motiverar viss nedsättning i det nu för budgetåret 1936/1937 begärda beloppet 15,600,000 kronor.

Utskottet vill tillstyrka, att anslaget begränsas till 13,000,000 kronor. Även efter en sådan minskning av det direkta anslaget torde de belopp, som kom-

ma att stå till verkets förfogande, vara större än under föregående år och icke behöva medföra något eftersättande av för verkets utveckling erforderliga arbeten. Den ekonomiska lättnad för abonnenterna, som av verket genomförts eller planerats, liksom ock telefonens större tillgänglighet för allmänheten låter sig med all sannolikhet lämpligen genomföras inom den av utskottet föreslagna kostnadsramen.

I den (= utskottet — — —) rimliga önskemål.

Under återopande (= utskottet — — —) hemställa,

a) att riksdagen (= utskottet — — —) av 13,000,000 kronor, att utgå av lånemedel;

b) att motionen (= utskottet — — —) ovan anført.»;

vid punkt 19:o) (växel- och signalsäkerhetsanläggningar) av herrar *Svensson* i Kompersmåla, *Borell*, *Johanson* i Faleberg, *Magnusson* i Skövde och *Aronson*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Under nu förevarande punkt har äskats ett anslag av 1,500,000 kronor, medan tidigare under vartdera de nästföregående båda budgetåren beviljats belopp av 1,000,000 kronor. Enligt förut uppgjord preliminär beräkning skulle emellertid för utförande av nya säkerhetsanläggningar m. m. disponeras sammanlagt omkring 6,000,000 kronor, varav 3,000,000 kronor borde utgå av kapitalökningsmedel och 3,000,000 kronor av förnyelsefondsmedel. I enlighet härmed anvisades för vartdera av nästlidne och nu löpande budgetår till ifrågavarande ändamål ett anslag av 1,000,000 kronor. Av förnyelsefondsmedel har Kungl. Maj:t för samma ändamål för år 1936 anvisat 1,000,000 kronor eller samma belopp, som under vartdera av åren 1934 och 1935 utgått från förnyelsefondsmedel.

Då utskottet ej funnit tillräckliga skäl föreligga för ett frångående av den tidigare uppgjorda finansieringsplanen, får utskottet tillstyrka, att anslaget för nästkommande budgetår begränsas till samma belopp som tidigare eller till 1,000,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *växel- och signalsäkerhetsanläggningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.»;

vid punkt 22:o) (elektrifiering av Tomteboda—Värtan, Örebro—Svartå, Skövde—Karlsborg och Skebokvarn—Stålboga) av herrar *Svensson* i Kompersmåla, *Borell*, *Johanson* i Faleberg, *Magnusson* i Skövde och *Aronson*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser elektrifiering av bansträckorna Tomteboda—Värtan, Örebro—Svartå, Skövde—Karlsborg och Skebokvarn—Stålboga.

Vad angår bansträckan Tomteboda—Värtan, får utskottet anföra följande. Från fackmannahåll förefinnes tvekan angående möjligheten att även efter genomförd elektrifiering ur bangårdstrafiken helt avlägsna ångloken. Det torde dessutom vara lämpligt att vid Stockholms S. J.-stationer bibehålla någon reserv av personal, utbildad vid ångloks skötsel. Ej heller ur arbetsmarknadssynpunkt torde skäl föreligga för något särskilt påskyndande av elektrifieringen. I betraktande av nu anförda omständigheter anser utskottet att det bör tillsvidare anstå med elektrifieringen av sträckan Tomteboda—Värtan, liksom ock med den därmed sammanhängande ombyggnaden av Tomteboda rangerbangård.

Vad åter angår sträckorna Örebro—Svartå, Skövde—Karlsborg och Skebokvarn—Stålboga, har utskottet ej velat motsätta sig att beslut nu fattas om elektrifiering av dessa bansträckor. Det härför erforderliga kostnadsbeloppet, i runt tal 4,200,000 kronor, kan, på sätt av statsverkspropositionen framgår, beredas av uppkommande besparingar å tidigare elektrifieringsanslag. Genom att kostnaden för elektrifieringen av banan Tomteboda—Värtan (uppgående till cirka 2,400,000 kronor och med inräknande av 300,000 kronor för bangårdsombyggnaden, tillhoppa alltså i runt tal 2,700,000 kronor) bortfaller, erfordras ej det av Kungl. Maj:t begärda reservationsanslaget å 2,400,000 kronor, varjämte det belopp, som av uppkommande besparingar skulle få disponeras, kan minskas från 4,500,000 kronor till 4,200,000 kronor.

Under åberopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen må

- a) avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag till elektrifiering av banan Tomteboda—Värtan m. fl. linjer m. m.;
- b) medgiva att för elektrifiering av banlinjerna Örebro—Svartå, Skövde—Karlsborg och Skebokvarn—Stålboga må av uppkommande besparingar (= utskottet — — —) tagas i anspråk ett belopp av högst 4,200,000 kronor.»